

Liisa – Ly Pakosta
Justiits- ja digiminister

06.11.2025

Arupärimine tarbijaühistute läbipaistvuse ja kuritarvituste ennetamise kohta

Austatud justiits- ja digiminister

Eesti ajakirjanduses ja kohtusaalides on viimastel aastatel korduvalt esile kerkinud tarbijaühistute juhtimisega seotud probleemid, mis viitavad süstemaatilisele ja pikaajalisele läbipaistvuse puudumisele. Kõneka on nii Tartu, Võru kui ka Vändra tarbijaühistute juhtumid, kus väiksem isikute ring on saanud heauskseid liikmeid ja ebaselget õigusraamistikku ära kasutades ühistute üle kontrolli. Võru kaasuse puhul on Tartu ringkonnakohus isegi kinnitanud juhtide süülise tegevuse, Tartus on uurimised soikunud ning Vändras ei ole rikkumisi sisuliselt uuritudki.

Need näited kinnitavad, et tegemist ei ole juhuslike eranditega, vaid süsteemse probleemiga, mille keskmes on lünklik seadusandlus ja ebapiisav järelevalve. Tulundusühistute seadus ei taga täna liikmete tegelikku mõju oma organisatsiooni juhtimises. Liikmete nimekirjad on juhatuste kontrolli all ega ole liikmetele kättesaadavad, raamatupidamise ja vara liikumise üle puudub sisuline ülevaade ning juhtorganite otsuseid saab teha läbipaistmatult, tihti liikmete tahte arvelt.

Lisaks on ilmnunud, et kuriteokahtlusega juhtumite uurimine on aeglane, venib või ei jõua üldse kohtusse. Nii jääb lihtliige kaitseta: liikmete koosoleku kokkukutsumine on keeruline ja kulukas, kohtusse pöördumine aga tihtipeale ebaproportsionaalselt kallis, samas kui ühistu juhid kasutavad ühistu ressursse enda kaitseks.

Selline olukord õhustab mitte ainult inimeste usaldust tarbijaühistute kui majandustegevuse vormi vastu, vaid ka usaldust Eesti õigussüsteemi ja õigusriigi põhimõtete vastu laiemalt.

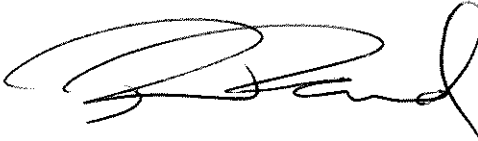

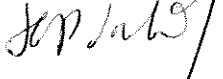

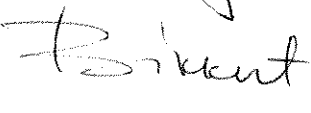
Oluline on siiski rõhutada, et Eestis on ka väga häid näiteid tarbijaühistute edukast ja kogukonna huvides toimimisest. Hiiumaa ja Saaremaa tarbijate ühistud näitavad, kuidas vastutustundlikult juhitud ühistu võib olla kohaliku elu edendaja, piirkonna oluline tööandja ning inimeste igapäevaelu kindel tugisammas. Need positiivsed näited annavad kinnitust, et ühistuline ettevõtlus on Eestile oluline ja vajalik, ent toimimiseks vajab see selget ja õiglast raamistikku.

Lähtudes eeltoodust palume Teid vastata Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 139 alusel järgmistele küsimustele:

Arupärimine

1. Miks ei ole ministeerium viimase 15 aasta jooksul muutnud tulundusühistuid puudutavat seadusandlust, kuigi probleemid on avalikkuse ette jõudnud korduvalt ja suure kõlapinnaga?
2. Kas ja millises ajaraamis plaanib valitsus astuda samme, et tagada liikmete nimekirjade, raamatupidamise ja juhtorganite otsuste läbipaistvus ning tegelik kättesaadavus kõigile ühistu liikmetele?
3. Kuidas kavatseb valitsus tagada, et lihtliikmetel oleks reaalne võimalus oma õigusi kaitsta, sealhulgas koosolekuid kokku kutsuda ja vajadusel kohtusse pöörduda, ilma et see muutuks ebaoproportsionaalselt kulukaks ja keeruliseks?
4. Kuidas kavatseb valitsus tugevdada riiklikku järelevalvet tarbijaühistute tegevuse üle, et vältida olukorda, kus liikmed on sisuliselt kaitseta juhatuste omavoli eest?

Lugupidamisega

Reili Rand	
Tanel Kük	
Hugo Pichof	
Reinend Karguleid	
Jaak Aab	
Madis Kallas	
Geelmer Liit	
Rena Sõhlint	
TAT MORA	